EESTI PÄEVA-LEHT

ESTNISKA DAGBLADET
12. aastakäik
Toimetaja Juhan Kokla
Vastutav väljaandja (ansv. utg.) Hans Schöjer
Peatoimetus ja talitus:
EESTI MAJAS, Stockholmis, sissekäik, Kocksgränd 3
Aadress: Box 16320
103 26 Stockholm 16
Telefon: 21 84 46
Toimetus Eskilstunas:
Toimetaja Jüri Aus
Aadr.: Eesti Päevaleht, Box 120, 631 02 Eskilstuna. Tel.: 016/14 77 72
Tellimispostgiro nr. 28650
Tellimishinnad:
Aasta .... kr. 155:—
Termin (4 kuud) .... kr. 56:—
Kuu .... kr. 15:—
Kuulutusehind 75 ööri mm.
Arikuulutused 1 kroon mm.
Eskilstuna-Kurirens Tryckeri AB
Eskilstuna 1970

Eskilstuna-Kuriren
Esmaspäeval, 28. septembril 1970
Upplaga C
Nr 224 (3508)

Matk Fudzhijama tippu

I. Külveti Jaapani-kiri

(VE) — Istusime Osaka Expo'l Jaapani paviljoni suures kinosaalis ja vaatasime Jaapanit tutvustavat filmi, niisama multiekraanilist, mitmedimensioonilist ja avangard-kompositsioonilist nagu on võimelised pakkuma teistegi arenenud maade filmitööstused. Jälgisime algul suhtelise ükskõiksusega, kuna olime maailmanäituse paviljonides juba nii palju näinud, et muljeteantenn kaldus tõrkuma. Siis aga ilmus peaekraanile Fudzhi — Jaapani kõrgeim mägi, mida paljud veel praegugi peavad pühaks, ning meid haaras järsku mingi seletamatu erutus nii nagu ilmselt kõiki teisigi täiskiilutud auditooriumis. Sajad inimesed ronisid kinolinal halle laavanõlvakuid mööda mäetipu lumise kimono suunas peaaegu palveränduri hardumusega ja me otsustasime, et kindlasti peame ka ise selle teekonna ette võtma.

Kui olime Tokios, Fudzhile juba võrdlemisi lähedal, võtsime selle plaani uuesti arutusele.

"Raamatutes kirjutatakse, et päikesetõus Fudzhijama tipust vaadatuna on ilusaim maailmas", informeerisin.

"Mis kasu sinul sellest on. Päike tõuseb vist kunagi poole viie paiku ja millal oled sa sellisel varajasel tunnil ärkvel olnud?", purustas me ühisreisi praktilisem pool mu illusiooni sarkastiliselt, ehkki ta ka ise ei ole varajane tõusja.

Kuis siis lisaks kuulsime, et ronimine keskbaasist mäetippu võtab vähemalt viis tundi ja kakskolm tundi tuleb arvestada veel allatulekuks kui ei taha just liugu lasta, hakkas esialgne süidus meis tõsiselt kõhklema.

Eriti kui selgus et tõeline mägironimise hooaeg algab alles kuu aega hiljem.

"See kes kunagi Fudzhi tippu ei roni, on narr. Kes kaks korda ronib on kahekordne narr, tsiteerisin jällegi ühte tarka tähelepanjat.

"Meie ronime bussiga", otsustas praktiline hääl ja ma nõustusin. Seega olime vist ainult poolnarrid.

Ja bussi kohta võibki ehk ütelda, et ta just "ronis", kuna peatusime mitmel korral enne kui jõudsime mäenõlvaku keskteele, umbes 2,5 kilomeetri kõrgusele. See oli moodne, õhujahutatud buss, mitte viimse kohani täidetud ja lisaks bussijuhile oli meil kaasas ekskursioonijuht — noor jaapanlanna, kel oli seljas valge pluus, peas sinine müts, näol päikesepaisteline ilme ja suus üks esihammastest metallist. Ta andis seletusi ladusas inglise keeles, mille juures ainsaks ebakõlaks oli see, et üks tüse, tossava sigarijunniga ameeriklane (igal ekskursioonil ükskõik millisel maal, peab ikka kaasas olema vähemalt üks selline ameeriklane), lobises valju häälega oma tarkust vahele ja esitas rumalaid küsimusi. Seejärele pandi vahelduseks käiku helilindiaparaat, millest meeshääl andis ülevaatliku loengu Jaapani eluolu kohta ja seda võis soovi korral kuulda ka hiina, prantsuse, saksa, hindi, itaalia, malai, vene, hispaania, ja jaani keeles.

Helilindiga ameeriklane õnneks vaidlema ei hakanud ja nii võisime segamatult kuulata kuni tagabussis üks jaapani laps hakkas pirisema, sest ta ei saanud aru inglise keelest.

Siis pandi muusika mängima ja laps jäi vait.

Tokio jäi seljataha, algasid jälle

Järg. lhk. 2.

Moodsa Jaapani naised kannavad esiemade viisil lapsi seljas

Pianist Esko Luksepp koos idamaise reisikaaslasega pildistatuna võimlejate Jaapani-matkal.

Riia-Liverpool kaubandusliin

Tassi teatel on Inglise firma "United Baltic Corporation" esindaja Victor Rossiter viibinud okupeeritud Lätis läbirääkimistel uue vene kaubalaevaliini asjas, mis pannakse käiku Riia ja Liverpooli vahel, kusjuures samal liinil on kaastegevad ka "United Baltic" kompanii inglise lipu all sõitvad laevad.

Prahtimine toimuvat koostöös Okupeeritud Läti merelaevandusel olevat veel kaubaliinid Prantsusmaale Le Havre ja Dunkerque sadamaisse,Hollandisse Rotterdami ja Antverpeni.

'KIRI PRESIDENDILE'

Üks "ajalooline" töö

(VES) — Okupeeritud Eestis on äsja ilmunud ajalookandidaadi tiitlit kandva Karl Martinsoni teos "Kiri presidendile", milles analüüsitakse noorte olukorda Eesti vabariigis. 150-leheküljelise raamatu sissejuhatuses märgib autor: "Töötajate elutingimused Nõukogude Eestis on kodanliku korra aegse olukorraga tihti isegi raske võrrelda (lk. 15)."

Autori teaduslik tiitel peaks looma eelduse, et tegemist on teadusliku tööga, kuid siin me paraku põrkame kohe ebateadusliku — demagoogia ja koguni täiesvalede vastu, hoolimata sellest, et raamatus on rohkesti antud viiteid allikatele, millistena on kasutatud tsitaate omaaegsetest Eesti vabariigi juhtkonna kõnedest, ajalehtede artiklitest, statistika kuukirjast, punavõimu kätte jäänud vastavate ametiasutuste kirjavahetustest ning muidugi ka kommunistide põrandaalustest lendlehtedest.

Juba teose metoodiline alus on vale, sest lähtutakse teooriast, et ainuõige parema tuleviku loomine on proletariaadi poolt revolutsiooni teel teostatud võimuhaaramine. Sellele teooriale otsitakse ajaloo sündmustest tõendusi. Teaduslikus maailmas ajaloo käsitlusmetoodikas ei rakendata sellist deduktsiooni, vaid vastupidi — just induktsiooni, kus kõigi põhjal tehakse vastavad järeldused. Siin on "kandidaadi" tulemus juba ette teada, aga on tarvis kangesti "uurida" ja siit-sealt väljakistud tsitaatidega näidata, nagu oleks nendega ja nende kommenteerimisega, vastupidiseid fakte kõrvale jättes, avastatud mingi maailmaime.

Et Eestis nagu teisteski maades ülemaailmse majanduskriisi puhul oli tööpuudus küllaltki terav eriti talveperioodidel, seda ei ole keegi tolleaegne Eesti riigitegelane ega ka muu eitanud. Tolleaegsed eesti ajalehed, mida "kandidaat" nüüd oma suva kohaselt ilmse mõnuga tsiteerib, kirjutasid sellest vabalt, igaüks oma parima äratundmise järgi, kuidas häda leevendada. Et nendes kirjutistes teinekord valitsuse opositsiooni poolt ka liialdati, ei ole samuti mingi avastamata ime. See oli vaba rahva vaba ajakirjandus, mitte selline Moskva direktiividel tsenseeritud nagu tänapäeval okupeeritud Eestis!

Kõneldes tööliste viletsatest korterioludest näib autoril veidi piinlik olevat korterikitsikuse üle okupeeritud Eestis, mille õigustamiseks ta märgib:

"Ühelt poolt möödunud sõja koletuslikud purustused, teiselt poolt rahva arvu pidev suurenemine, linnaelanike kiire kasv jne. on põhjuseks, miks paljudki perekonnad on sunnitud ka meil leppima soovida jätvate korteritega. Ilmselt jääb korteripuudus veel aastateks meie rahva üheks esimeseks mureprobleemiks (lk. 16)." Kas näiteks Lääne-Saksamaa ja Austria ei olnud sõja lõpuks suured varemete hunnikud, kuid tänapäeval ei tunta seal sellist kisendavat korteripuudust kui okup. Eestis. "Rahva arvu pidev suurenemine!" Eestlaste hulk Vene rahvaloenduse andmetel on võrreldes Eesti vabariigi aegse arvuga ligi 30 prots. vähenenud. Et venelasi pidevalt sisse tuuakse ja neile esmajoones korterid antakse, seda tõika "kandidaat" ei julge muidugi nimetada, kuigi see ka okupeeritud Eestis on niiöelda avalik saladus.

Ja siis lausvale kl. 5., kus öeldakse et Eesti kodanlus koos Lääne imperialistidega pannud "kõik sõjalised, majanduslikud ja inimressursid mängu veriseks kallaletungiks noorele Nõukogude Liidule". Totramat võltsimist ei saa olla,sest kes algas 1918. a. 28 novembril Narva juurest Eesti ründamist? N.Vene armee käputäie eesti enamlastega!

Ei ole mõtet tolle sulesünnituse detailide juures pikemalt peatuda, kuna need on vaid propaganda eesmärgi aga mitte ajaloo kui teaduse teenimiseks kokku otsitud.

Muu seas märgib "kandidaat", et Eesti esimeses põhiseaduses olnud tööliste mõjul ja nõudel mõningaid demokraatlikke vabadusi, aga vaikib kõige olulisemast. Kui rahvas "nii palavalt" pooldas nõukogude korda ja ainult kodanlik klikk oli selle vastu, miks siis põhiseaduse alusel rahva algatuse korras ei teostatud rahvahääletust nõukogude korra sisseseadmiseks. Selleks oli vaja vaid 25.000 hääleõigusliku kodaniku allkirjad, et rahvahääletus käiku läheks. President oli olemas 1923. aastast,mil rahvas hääletas usuõpetuse koolide õppekavva. Kui rahva enamus pooldas nõukogude korda, miks siis seda ei katsutud legaalselt kehtima panna, vaid aina otsiti võimalusi võimu haaramiseks vägivalla teel? Kui a. 1940 suvel Vene okupeeris Eesti siis Moskva käsul ja Vene sõjaväe relvade najal lavastati võimuhaaramine, millel Eesti rahva suure enamuse tõelikku tahtmisega ei olnud midagi ühist.

A.K.

Prof. Nõmmik New Delhisse

Hans Nõmmik, adjunktprofessor metsanduskeemias Stockholmi metsandusülikooli juures, on kutsutud eksperdina Liitunud Rahvaste Organisatsiooni aatomienergia büroo (Internatsional Atomic Energy Agency) teenistusse asukohaga New Delhi, India. Ülesanne: Isotooptehnika kasutamine bioloogilises uurimistöös.

Nigulistest ei saa enam JUMALAKODA

Enam kui 26 aastat tagasi, täpsamalt 9. märtsil 1944, hävitasid Nõuk. Vene pommilennukid Tallinnale suunatud terrorirünnakuga Eesti pealinnas hulga ajaloolisi hooneid. Vanemate hoonetena hävisid Tallinna raekoja ja Niguliste kiriku tornid. Raekoda sai varsti pärast sõja lõppu uue torni, kuid Niguliste kirikul tuli seda oodata seni ajani. Nüüd on Tallinna südalinna silmapaistvaim kirik endisaegset kuju saamas, teiste sõnadega tähendab see seda, et need, kes Niguliste hävitasid on pidanud ise oma hävitustöö jälgede kaotamisele asuma.

Seoses Niguliste kiriku torni taastamisega ei pühendanud sündmusele partei kesajalehed "Rahva Hääl" ja "Sirp ja vasar" nimetamisväärset tähelepanu, avaldades tornisõrestiku asetamise kohta vaid mõnerealise teate. Ainult sellevõrra tähtsana, et tõi sellest lehe esiküljel pikema neljaveerulise teate koos kahe pildiga. üks foto näitab enam kui 46-meetrise terasvõrestiku tõstmist Niguliste torni kiviosale, kuna teiselt fotolt, mis on võetud raekoja platsilt ,näeme rahvamardu, kes uudishimuga jälgivad möödunud sõjapäevade hävitustöö viimast faasi.

50 tonni kaaluva torni metallist sõrestik, mida nüüdses kodumaises sõnastuses nimetatakse "karkassiks", asetati Niguliste säilinud kivitorni otsa 6. augustil. "Noorte Hääle" sõnadega oli Karkassi tõstmiseks Tallinna saabunud Leningradist "14-liikmeline brigaad meister D. Pertshikovi juhtimisel. See brigaad on aastaid tegelenud televisioonimastide ehitamisega ja seal omandatud kogemusi kasutati ka nüüd Niguliste tornikarkassi monteerimisel".

"Noorte Hääl", ei lausu sõnagi, et Niguliste torn hävines sõja päevil, veel vähem seda, et selle hävitasid punalendurid oma süütepommidega 9. märtsi ööl.

Sissejuhatuses märgitakse kirjutises, et tallinlaste tähelepanu olevat pikemat aega köitnud Niguliste kiriku torni restaureerimisetööd. Kuna 50-tonnise terasmüraka asetamine 52-meetrise kivitorni otsa on omajagu

Järg. lhk. 2.

Niguliste kirik nägi pärast 9. märtsi vene terroripommitamist hävinenud Harju tänava varemete vahelt vaadates välja sellisena.

"Eestis kaks ühiskonda kes üksteisele võõrad"

NEW YORK (VES) — "Pean ütlema, et need kritiseerivad kirjeldused ikestatud kodumaalt, mida oleme juba lugenud vaba maailma ajalehtedes, kahvatuvad selle tõelikkuse ees, mida nüüd oma silmaga kodus nägin," jutustab Vaba Eesti Sõnale üks inimesi, kes äsjase fenno-ugri kongressi ajal viibis okupeeritud Eestis. Ta jatkab: "Seda viletsust ja allasurutud olukorda on sõnades raske kirjeldada. Inimesed elavad ummikus ja allasurutuna. Tallinn mõjub vene linnana niipalju kuuled seal vene keelt. Olen sunnitud ütlema, et meie kodumaal elab nüüd kaks ühiskonda, kes on teineteisele võõrad ja kes teineteisest võõrastena sammuvad".

Vaba Eesti Sõnale jutustab sama isik edasi:

Kolmandat fennuugristide rahvusvahelist kongressi taheti Moskvas korraldada. See oli vägitegu, et eesti teadlaste mõjutusel siiski saadi kongress Tallinna, mis oli selle loomulikuks kohaks. Tänu sellele, saadi Eestis kongressi puhuks kuni 40 teaduslikku tööd välja anda, sest kongressi, pärast määrati Eestile rohkem trükipaberit.

Kongressist osavõtjad ütlesid, et see oli hästi korraldatud. Võib öelda, et see oli rahvuslik saavutus ja Eestis elava rahva huvi kongressi vastu oli suur.

Ajalehtedes nimetati ikka kongressi kohana, et see peetakse Tallinnas Sakala tänav nr. 3. See on hoone, mille seinad olid juba Eesti Vabariigi lõpul valmis ehitatud. Sinna pidi tulema E.V. ohvitseride keskkasiino Tallinna kõige suurema saaliga, mis olid mõeldud igasugusteks kongressideks kasutada." Estonia" konsertsaal oli siis meie ettevõtmistele väikeseks jäänud.

See maja on punase vene rezhiimi ajal lõpetatud ja selles asub vabariiklik poliitharidusmaja, on seega kompartei käsutuses. Seepärast selle maja nime vabast maailmast tulnud kongressi saadikute ees varjati.

Maja "Estonia" poolses otsas asub Eesti keele ja kirjanduse instituut, Emakeele Selts ja veel mõned teaduslikud asutused. Need võtavad oma alla veerandi majast.

Mul oli vaja pärast kongressi sisse astuda tuttavaga kokkusaamiseks Keele ja kirjanduse instituuti.

Ma vaatasin ka maja suurt sissekäiku, kust kongressi ajaks kõik nimetahvlid olid ära võetud. Poliitharidusmaja oli täiesti lagedaks tehtud. Kongressi ruumides ei näinud ühtki Lenini kuju ega pilti. Kui nüüd sissekäigu juures seisin, olid poliitharidusmaja vene- ja eestikeelsed sildid jälle kohale pandud, eeskojas oli Lenini büst vanale pjedestaalile pandud ja ruumi dekoreerisid endiselt punased lipud ja punastel kangastel kommunistlikud loosungid. Olin ootamatult hoopis uude maailma sattunud.

Kongressi avamisel viibis ka 84-a Friedebert Tuglas, kes oli pandud presiidiumi lauda istuma. Ta on veel kõbus ja kannatas pika avamistseremoonia välja. Vestlesin ühe teise kaasmaalasega, kes oli kongressi ajal Tuglast tema majas Nõmmel külastanud. See kaasmaalane, ka vabast maailmast ütles järgmist: Olgugi, et Tugs abikaasa surmaga palju oli kaotanud, oli ta siiski oma suurest murest üle saanud. Ta ütles filosoofilise rahuga:

"Ükskõik kui raske ka elu on, aga peab edasi eksisteerima ja testud optimismi säilitama."

Tuglas teab, et tema eluõhtu ka varsti kätte jõuab ja ta on hoolikalt selleks valmistunud.

Järg. lhk. 2.

Eesti, maastikus ikka veel rohkesti miine ja mürske

Tallinna Noorte Hääle teatel lõppes neil päevil kaks kuud kestnud aktsioon, mille raames puhastati Eesti metsi ja muidkohti sõjaaegse test mürskudest ja miinidest. Seega selgub, et maa pole veel 26 aastat pärast vaenutegevuse lõppu eesti territooriumil ohutu. Noorte Hääl kirjutab:

Neil päevil lõpetas grupp sapööre kaardiväeohvitser Mitrofan Kazakovi juhtimisel 2 kuud kestnud demineerimistööd. Selle aja jooksul hävitati tuhandeid mürske, miine, granaate, lugematul hulgal padruneid ja muud sõjast jäänud laskemoona. Puhastati 5200 hektarit karjääre, metsamassive ja kuivendamisele tulevaid maa-alasid ning 300 km tulevasi elektriliine.

Sapööri rühma vanem Kazakov, kes isiklikult on hävitanud üle 700 mürsu ja miini, jutustab:

"Kahe suvekuu jooksul oli meestel tegemist peaaegu terve arsenaliga. Rooste oli lõhkekehi kõvasti purenud ja töö selle tõttu eriti ohtlik. Tormikahjustuste aladel tuli näidata mägironija vilumusi, et miiniotsijaeda. Kõik leitud mürsud ja miinid kaevasime ükshaaval maast välja, kandsime kätel ohutusse paika ja õhkisime seal. Mehed säilitasid igas olukorras külma verd ning suutsid surmaohust üle olla. Lisan veel, et rühm oli moodustatud erandlikult vabatahtlikest."

Edasi märgib Karakov, et kahjuks pole sellega minööride töö lõppenud. Endiselt on ohtlikud "Eesti Põlevkivi" mitmed karjäärid ja Sõrve poolsaar. Ka seenelistel ja marjulistel tuleb ettevaatlik olla, laskemoona leiust kohe teatada ning ohtlikku tsooni hoiatusmärgid üles panna.

Krusteni tükk Toronto-teatris

TORONTO (EPL) — Eesti Rahvusteater Kanadas avab sügisese teatrihooaja oktoobrikuul USA-s eluneva kirjanik Pedro Krusteni näidendiga "Hingearst". Lõbusasisulise näidendi, mida võiks ka komöödiaks nimetada, lavastab üldtuntud teatrimehe Kaarel Söödori poeg Ain Söödor, Viimane debüteeris lavastajana möödunud teatrihooajal Torontos.

Pedro Krusteni näidendi õppimine algas Rahvusteatri näitlejail suve lõpupoolel. "Hingearst" on Pedro Krusteni esimeseks näidendiks, mis pole aga kirjutatud viimasel ajal, vaid paarkümmend aastat tagasi. Enne lavastusele tulekut on autor aga seda hoolikalt redigeerinud.

Pedro Krusten — esimest korda lavakirjanikuna.

Södertälje Eesti Laskespordi Klubi nooriemeister 1970 aastal Rein Vaske (17 a.) õpetamas laskekunsti oma noorema vennale Anders'ile (11 a.) (Foto Ants Paas)

EPL 28. sept. 1970

JORDAANIA DRAAMA

Kodusõja puhkemine Jordaanias on iseendast seotud araabia riikide lüüasaamisega 1967 kuuepäevases juunisõjas. Iisraelile kättemaksu haududes pidas kuningas Hussein otstarbekohaseks hakata sõjaväelist väljaõpet andma palestiinlasest põgenikele, kes ligemale kaks aastakümmet olid UNO hoolealustena elanud erilaagrites Jordaanias. Kõige lihtsamaks viisiks oleks muidugi olnud palestiinlaste värbamine Jordaania kaitseväkke, tõstes niiviisi maa löögijõudu. Kuid see oleks tähendanud palestiinlaste samastamist jordaanlaste enestega, mida Jordaania valitsus ei soovinud teha, et mitte maha mängida poliitilist kaarti võitluses Iisraeli vastu. Peeti otstarbekohasemaks piirduda pagulasest vabatahtlike väljaõpetamisega, andes palestiinlastele ühtlasi vabad käed oma võitlusorganisatsioonide loomiseks. Tagamõtteks oli, et sedaviisi võis kergemini häirida Iisraeli sissisõja põhimõttel, kus ei Jordaania valitsus ega tema regulaarväed ei pruukinud vastutust kanda.

Sisuliselt oli see kahepaikne mäng, mida polnud kerge vaos hoida. Sissidena väljaõpetatud palestiinlaste võitlusorganisatsioonid kasvasid nii arvuliselt kui aktiivsuse poolest. Tulemuseks oli elavnenud sissisõda Iisraeli vastu, kuid ka sagenevad konfliktid oma maa valitsusvõimude ja regulaarvägedega. Kuna Jordaanias oli kõige rohkem palestiinlasest pagulasi, sattus kuningas Hussein aegamööda ikka rohkem olukorda, kus tal tuli valida, kas muutuda lihtsalt mängukanniks palestiina sisside käes või võtta drastilisi abinõusid nende ohjeldamiseks. Hussein lootis alguses palestiinlaste võitlusorganisatsioone heaga korrale kutsuda. Korduvad järeleandmised neile viisid aga tema positsiooni pideva õõnestamiseni. Asjatuiks osutusid Husseini kõik katsed olla solidaarne palestiinlastega. Kasu polnud sellestki, kui Hussein tänavu juulis oma valitsuse ümber kujundas sissidele sõbralikumas vaimus ja lubas teha kõik, mis on tema võimuses, et "jordaania armee ja palestiina revolutsioon võiksid teineteist aidata".

Palestiinlasest õhupiraatide julm vägivald reisilennukite kaaperdamisel tõendas liigselt kuningas Husseini võimetust ja sisside jõudu. "Rahvarinne Palestiina vabastamiseks" viis kaaperdatud lennukid Jordaaniasse, hoolimata vähimastki maa ametlikust valitsusest ja rahvusvahelisest õigusest. Kümme ülejäänud palestiinlaste võitlusorganisatsiooni mõistsid selle hukka ja heitsid PFLP nende ühingust välja. Too samm sai nähtavasti tõukejõuks kuningale, kes seni oli kõike vaikides pealt vaadanud. Kuna tegemist näis olevat sisside killunemisega, otsustas Hussein moodustada sõjaväeline valitsus. Uueks valitsusjuhiks sai kolonel Daoud, sünnilt palestiinlane, kuid kuningatruu. Vägede ülemjuhatajaks nimetati marsaal Majali, kuningatruude beduiinide pealik, keda ühtlasi peetakse uue rezhiimi tugevaks meheks.

Kui kuningas Hussein tõenäoliselt lootis sõjaväelise rezhiimi kehtestamisega ajada kiilu lõhe laiendamiseks palestiina võitlusorganisatsioonide vahele, siis ei pidanud see paika. Tulemuseks oli tegelikult, et organisatsioonide koostööst äsja väljaheidetud PFLP võeti sinna tagasi, kuna valitsusvägede kallaletung sissidele pealinnas Ammanis näitas, et kuningas püüab oma relvastatud jõudude abil palestiinlasi lihtsalt sõnakuulmisele sundida. Puhkes kodusõda, kus Jordaania valitsusvägedel on ligemale kahekordne ülekaal sissidest, kõnelemata paremast ja rikkalikumast relvastusest. Sisside aktuaalsemaks probleemiks on peamiselt laskemoona küsimus, mis paratamatult piirab sõjategevust.

Jordaania draama areng kodusõja näol peidab eneses loomulikult ohtud, et võitlusse tõmmatakse kaasa mitmeid Jordaania naabreid, kes ei taha leppida sündmuste vaikse pealtvaatamisega. Põhiliselt keerleb ju kõik selle ümber, kas Jordaania püsib normaalse araabia riigina või muutub ta lihtsalt suureks sisside baasiks võitluses Iisraeli vastu. Järelikult ei või draama arengu suhtes lõpuks jääda ükskõikseks ka suurriigid, kes on huvitatud rahu taastamisest Lähis-Idas.

A.K.

Kirjanike juubelid kahe esiketendusega

A. Mälgu 70 a. ja B. Kangro 60 a. sünnipäeva puhul esitatakse E. Kultuuri Koondise poolt koostöös St. Eesti Teatriga 17. okt. kl. 18.30 ABF-i teatrisaalis kaks lühinäidendit esmakordses lavastuses: Bernard Kangro "Üle jõe" ja August Mälk — "Tson Lemberi uus elu" Lensi Rõmmeri dramatiseering samanimelise A. Mälgu novelli järele.

Mõlemad näidendid toimuvad Lensi Rõmmeri lavastusel, milles kaasa mängivad näitlejad: Edmar Kuus, Lydia Vudas-Tiitso, Heljo Mängel-Sandsvik, Siiri Kriisa, Artur Sikk, Ao Vaks jt. Valgus ja heliefektid — [illegible] Loor. Juubelietendused on seega teatri hooaja avaetendusteks Stokholmis.

Küsitleme lavastajalt Lensi Rõmmerilt miks ta valis dramatiseerimiseks just "Tson Lemberi uus elu", vastab ta:

"Kuna Mälk on suurema osa oma loomingu tegevusalaks valinud randlaste elu ning tahtsin seega lavastada üht läbilõike tükki Mälgu loomingust. Ka "Tson Lemeri uus elu" tegevus sünnib rannakülas, kus laevast maha jäänud hulkur-meremees jääb elama jõudeelu vanapiiga juurde. Tson suudab oma fantaasia ja kogemuste põhjal elu kohandada igas olukorras. Mälgu tegelased on loodud terviklikena, nad on kujutatud loomulikkude osadena omas miljöös, kohati õige naturalistliku lopsakusega ja tumedate varjude ning eredate valguslaikude kontrastides. Mäletan A. Mälku juba aastal 1932, mil ilmus tema komöödia "Vaese mehe utetall", mida mängiti Tallinna Töölisteatris 150 korda ja milles ise kaasa mängisin. Sellele järgnes "Neitsid lampidega" (1934). Et Mälk lavaolude tundmises kodus oli, seda näitas ta suur produktsioon näitekirjanduse alal, millest palju näidendeid on tõlgitud võõrkeelde.

Kangro näidenditest oleme varem mänginud "Linnuaiad", aga tahtsime ka siin juubeliks esiketendusega välja tulla ja valisime selleks "Üle jõe", mis on kirjutatud 1947 ja täiesti sümbolistlik näidend. Kirjandusteadlane Helmi Eller (Tulimuld nr. 1, 1969) mainib: "Kõige lähemal proosaluuletusele on dramaatiline visand "Üle jõe". Lavapildist praegu jätkub suletuse meeleolu saamiseks. Madal tuba väikeste akendega, kust paistab lai udune jõgi. "Ma ei harju siin kunagi," ütleb noor naine Maria. On sõjaaeg. Inimese hääl hüüab udust. Maria sõuab teisele kaldale ja toob kaasa Vööra, lahingust pääsenud sõduri. Aga suvise lavapildi hele päike on valus Vööra silmadele "Mu silmad on liiga kauaks jäänud teisele poole jõge," ütleb ta. Ei suuda suvi ja armastus anda püsivat õnne ka Mariale. Tuleb jälle sügis, tormine õhtu ja sama hüüdev hääl üle jõe".

"Üle jõe" tegevus sünnib kujutelmade ja tõelisuse vahemail. Aga selle sümbolistliku näidendi "lahimõtestamine" sünnib juba 17. okt. ABF-i teatrisaalis", lõpetab lavastaja Lensi Rõmmer.

Lavastaja Lensi Rõmmer

Pääsmete eelmüük toimub EKK büroos alates 1. okt. 70. Büroo on avatud esmaspäevast reedeni kl. 10—17, neljapäeviti kl. 10—18. Tel. 11 31 16.

Kohalik elu

STOCKHOLM

Pensionäride kokkutulek

Pensionärid ühingu liikmete järjekordne kokkutulek toimub 5. oktoobril kl. 13 Eesti Majas. Ettekanne. Osavõtust teatada telefonidel: 38 68 60, 82 69 70 ja 26 58 22.

STOCKHOLM

EK Naissektsioon

Eesti Komitee naissektsiooni liikmeteõhtu korraldatakse teisipäeval, 13. okt. kl. 18.00 Tulegatan 20. Kavas: "Erinevaid muljeid Oberammergau kannatusmängudelt", esitavad Maret Anvika ja Adelaide Lemberg. Kohvilaud. Erikutseid ei saadeta. Kõik teretulnud.

Eestis kaks . . .

Algus lk. 1

Ta ei näe hästi lugeda, kuid on kõik oma teosed, mis uuestiavaldamisele tulevad, lõplikult ümber redigeerinud, oma kirjandusliku testamendi teinud ja ette näinud, kuidas pärast tema surma tema arhiiviga toimida. Ta näitas ka oma maja aeda, mis nüüd on metsistunud. Varem olevat see väga ilus olnud. Ta vestles elavalt ja naeriski mõne loo jutustamise puhul." Nii kaasmaalase jutustus, kes Tuglast oli kulastanud Nõmmel.

Kongressi lõpp, juba pidu kujul, kus ja joomist ja söömist serveeriti ja lõpuks tantsitigi, toimus Russalka ausamba lähedal Kadriorus asuvas "Tuljaku" nimelises kohvikus, kus on kaks saali ja avar aed, kuhu on ka skulptuure asetatud puude ja lillede vahele. See on üks uutest ja päris huvitavatest lokaalidest Tallinnas.

PUNATEGELASED STALINI VANGLAS

Jutustaja on näinud lõpupidustusel "Tuljakus" ka Varese valitsuse peaministri abi ja end. Tartu ajalooprofessorit Hans Kruusi, kes kuulus juunikommunistide hulka:

Nägin ka lõpupidustusel prof. Hans Kruusi, kes on üle 80 a. vana ja kes oma ea kohta veel päris hea välja näeb. Stalini ajal on ta Leningradi ja Moskva vanglais tublisti kannatada saanud. Ta oli lõbusas meeleolus ja tegi päris teravaid märkusi Stalini-aja kohta. Samamoodi hoiakuga olid ka mitmed teised, kes aastaid vanglas olnud või Siberis viivinud. Mulle öeldi, et näit. Nigol Andresen, kes ka Stalini väljapuhastamist tunda said, et nad avaldavad oma väljendustes sama kibedust möödunu kohta.

VAPUSTAV KONTRAST

Kui Tallinnast lahkusin ja mõnetunnilise laevasõidu järel jälle Helsingis soomlaste maad oma jalgade all tundsin, oli kontrast vapustav, kui kodumaale tagasi mõtlesin.

Tallinnas öeldi mulle, et ma oleksin pidanud Tallinna tulemiseks Leningradi kaudu sõitma, kus on palju viletsust näha, et siis oleksin ma meeleoluliselt rohkem ettevalmistatud olnud.

On kohutav mõelda, kuidas paljud kodused andekad inimesed ei saa endid kutsumuse kohaselt teostada ja peavad hirmsais oludes lämbuma.

Need, kes on saanud teadusliku alal töötada, on saanud võimaluse põgenemiseks jubedast realiteedist. Oma uurimistöös nad saavad unustada kohutavat argipäeva. Palgad on ju neil õige vähesed, aga nad saavad kontsentreeruda töösse, et realiteetidest kõrval olla.

See tahtmine on kandnud ja kannab ka edasi, kui olud ei muutu veel halvemaks, meie andekate teadlaste tööd.

Sain käia ka Tartus. Pool linna on uus. Raekoda, endine Suurturg ja Barklay-plats endised, aga kõik Riia tänava poole on hävinud ja osalt uuesti ehitatud.

Pean veel märkima, et kui ma Tallinnas pärast kongressi lõppu Sakala tänaval nr. 3 käisin, millest olen juba jutustanud, ja kui kommunistliku kultuurimaja üleöö muutunud paraadsissekäiku silmitsesin, vuras selle poliitmaja ette kaks bussitäit venelasi, kes tulid sinna poliitõpetust saama.

Memorandumid UNO-le asutamisjuubeliks

UNO tähistab 24. oktoobril oma 25. a. asutamisjuubelit. See toimub San Franciscos, kus pärast II Maailmasõda UNO asutamisdokumentidele alla kirjutati. San Franciscosse on oodata suurt arvu riigipäid, välisministreid ja riigimehi kogu maailmast, eesotsas president Nixoni ja N. Liidu peaministri Kosõginiga. UNO täiskogu, mis astub kokku 21. septembril, sõidab juubeli tähistamiseks USA läänerannikule.

BATUN on asunud organiseerima ülemaailmselt balti organisatsioonide poolt läkituste saatmist LRO-le seoses selle juubelikokkutulekuga. Läti poliitilised ringkonnad ja Balti Komitee on samuti tõstnud üles küsimuse, et oktoobri keskel korraldada vastav protesti-koosolek Stokholmis balti rahvaste nõudmiste toonitamiseks esitamiseks. Samuti on kaalumisel aktsioon, et balti kesksete organisatsioonide delegatsioon annab üle rootsi valitsusele erilise memorandumi, kus palutakse, et rootsi valitsus ja selle delegatsioon LRO foorumil eriliselt aktiviseeriks inimõiguste taastamise ja ikestatud rahvaste küsimused.

ERN Väliskomisjon oma viimasel koosolekul kinnitas ERN memorandumiläkituse, mis saadetakse UNO täiskogu esimehele, peasekretärile ja kõigile delegatsioonidele. Selles memorandumis öeldakse ms.: "UNO põhikirjas on kõikide tsiviliseeritud rahvaste tahe ja lootus kokkusvõtlikult sõnastatud. Ühegi sõjakatastroofi puhul viimase saja aasta kestel ei ole sel määral ja sellise tsüünilise pettusega kehtivaid rahvusvahelisi lepinguid jalge alla tallatud kui seda tehti totalitaarsete rezhiimidega riikide poolt teise maailmasõja ajal ja pärast seda...Vabad rahvad on UNO põhikirjale allakirjutamisega endile võtnud kohustused hääks teha selle ülekohtu ja LRO poolt deklareeritud põhimõtete rikkumised, mis toimusid sõja ajal ja pärast seda. Balti riikide suveräänsete õiguste taastamine ja nende õigus omariiklusele ei ole senini veel toimunud. Eesti ja Balti riikide okupeerimine oli jäme vägivallaakt, mis järeldus kurikuulsast Ribbentrop-Molotovi paktist. Eesti Rahvusnõukogu pöördub UNO ja selle liikmesriikide poole palvega, et need nõuaksid ja toetaksid Eesti Vabariigi ja teiste Balti riikide vabaduse ja suveräänsete õiguste taastamist. Eesti rahvas soovib, et UNO põhikirja nõudmised täidetakse. Nad on seda oodanud juba veerandsada aastat. Seda ootab kärsitult kogu inimkond."

Uue õppeaasta lävel

Harilikes koolides on uus õppeaasta juba üle kuu aja käigus olnud, ka osa täienduskoole on juba oma tegevust alustanud, osa on veel ootejärgus.

September on lõpule jõudmas ja selletõttu on praegu viimne aeg tegevuse alustamiseks kõigis täienduskoolides ja ka õpiringides (laulukoorides, näiteringides j.t.). Ka kohtades (nagu Borås, Ulricehamn, Uppsala, Södertälje ja mujal), kus leidub vähemasti 4 koolealist noort, tuleb tõsiselt eesti täienduskooli organiseerimisele ja tegevusse rakendamisele asuda. Lapsevanemad ja kohapealsete eesti organisatsioonide tegelased peaksid meie noorte rahvuslikku kasvatust koolide kaudu tõsiselt südamesse võtma ja saatma oma lapsed eesti koolidesse ka suurte kauguste tagant või kui eesti täienduskooli ei ole, siis selle organiseerimisele asuda.

Tuleval kevadel on meid ootamas suur sündmus — eesti noorte pidupäevad Stokholmis. Siia koguneb siis eesti noori üle Rootsi ja loodetavasti ka Taanist ja Saksamaalt. Meie noorte pidustusi, peamiselt noorte laulupäevade raamides, on senini korraldatud Norrköpingis, Göteborgis ja Eskilstunas Eeoleval kevadel tuleb noorte suurpidu Stokholmis. Sellest aktiivne osavõtt oleks unustamatuks elamuseks kõigile noortele üle Rootsi. Kõige tulemusrikkamalt võib see teostuda meie koolide ja täienduskoolide kaudu. Kava, eriti laulude ja muus osas selgub loodetavasti juba lähemal ajal.

Meie noorte eesti rahvuslik kasvatus — see on praegu meie suurim ja tõsiseim ülesanne. Kui meie rahvusel ei ole järelkasvu võõrsil, siis kaovad ka meie noorteorganisatsioonid, noorte suurlaagrid ja vähehaaval kõik üritused, mis on seoses meie noortega. Olukord on nüüd arenenud niikaugele, et peame hakkama tõsisemalt mõtlema oma rahvuse püsimisele võõrsil.

H. Rajamaa

Eestlasest laskurmeister

Tänavustel Rootsi üleriigilistel laskevõistlustel tuli esikohale Agu Lepik, kes on Eesti Ohvitseride Kogu tegevliige.

Kogu esimesel sügiskokkutulekul 21. septembril Eesti Majas Kogu esimees tervitas laskurmeistrit austavate sõnadega. Ta tuletas meelde, et Eesti oli iseseisvuse aastatel kahel korral maailma parim laskinises, omades kuulsa Argentina-karika.

Meie tagajärjekatele tulemustele võlgnesime tänu laskeala innukatele arendajatele kindral Sternbekile ja kolonelidele Siirile ja Reiole, kelle juhtimisel laskurmeeskond pideva tööga viis Eesti nime kaugele üle meie väikse Riigi piiride. Koos auhinnaga meeskonnale töid meie üksiklaskurid hulga auhindu võistluste erigrupides.

Kogu nimel sai leitnant Agu Lepik tänutäheks raamatu "Meye Kõigearmolisemba Kuninga Soddasädusset" Krigsartiklar på Estniska Carl XII 1697 Beorg Westenbergilt tehtud pühendustekstiga ilukirjas.

Laskurmeister andis lühiülevaate võistlustest 31.500 osavõtjaga üle riigi kus ta kolmest erirelvast laskmises tuli parimaks.

Õhtu teise osa kol. V. Saarsen täitis jutustusega "Vangilaagrid Nõukogude Liidus". Jutustaja kirjeldas üksikasjalikumalt olusid Noriiski vangilaagris Jenisei idakaldal Siberis kus 1942 aastal tapeti meie kindral Herbert Brede.

Tähelepanu vääriv oli ühe laagrist pääsenu kirja sisu mis andis pildi laagris valitsenud ebainimlikest oludest ja sisaldas veerandtunnilise" kohtumõistmise" üksikasju ja kindral Brede tapmist. Õhtule kogunenud ohvitserid ja Kogu sõbrad ütlesid ettekandjale oma tunnustava tänu.

Nii nad ütlesid

Lyndon B. Johnsson, USA ekspresident: Ma olen elust õppinud, et koduse elu õnnelikuks tegemiseks on vaja vaid kaht asja. Esiteks laske oma naisel mõtelda agu oleks ta majas peremees ja teiseks — laske tal olla majas peremees.

Ajakiri "Look": Mees on nii noor, kui ta end just tunneb. Eriti siis, kui see, keda ta tunneb, on noor.

Ajakiri "Teamster": Statistika järele on USA kodudes 94 protsendil televiisor ja ainult 91 prots. vann. See näitab, et ameeriklased endal rohkem pesta ajusid kui ihu.

Märgukiri Brandtile

SYDNEY (EPL) — Balti Nõukogu Austraalias pöördus märgukirjaga Lääne — Saksa kantsleri Willy Brandti poole seoses hiljuti Moskvas allakirjutatud Lääne-Saksamaa ja N. Liivu vahelise lepinguga.

BNA avaldab lootust, et tähendatud leping ei puuduta Balti riikide õiguslikku seisundit ja et Lääne-Saksamaa jatkab oma senist poliitikal Balti riikide vägivaldse annektsiooni mittetunnustamises.

● **Erich Oja, fotoäri omanik Stokholmist külastas huvireisil olles Havai saari, Kollomits perekonda San Franciscos ja sõitis siis New Yorki, et otsida koolivendi Rakverest.**

Lühidalt spordist

● **Tänavustel N. Liidu kergejõustiku meistrivõistlustel Minskis** jäi eestlaste saagiks üks hõbemedal ja kolm pronksmedalit. Kalju Jurkatamm sai hõbemedali 200 m tõkkejooksus ajaga 23,1 sek. ja pronksmedali 110 m tõkkejooksus ajaga 14,3 sek. Mõlemal distantsil märgiti võitjale sama aeg. Niisama napilt jäi kuldmedalist ilma kõrgushüppaja Jüri Tarmak, kelle 2.14 on uueks eesti tipptulemuseks. Eestlaste neljas medal läks Toomas Berendsenile, parimale eesti seitsmest kümnevõistlejast Minskis. Tema tulemuseks märgiti 7 643 punkti. Uusi eesti tipptulemusi püstitasid veel Ennu Laasner 400 m jooksus, kus ta jäi neljandaks ajaga 47.3 seks ja Ilmar Ruus 3 000 m takistusjooksus ajaga 8.43,4, millest piisas neljanda koha saamiseks.

● Rahvusvaheline Tõsteliit (FIH) tõstis oma töökoosolekul seoses maailmameistrivõistlustega tõstmises Ohios uuesti üles aasta tagasi vaidlusi tekitanud vahejuhtumi Varssavi tõstepõrandal Jaan Taltsi ja Robert Bednarski vahel, kus pärast mitmetunnilist koosolekut anti Taltsile kuldmedal. Nüüd aga võetis ee temalt ära kinnise hääletuse järe., mis andis tulemuse 18:13 Bednarski poolt.

● **Tänavustel maailmameistrivõistlustel võitis Talts** oma vastaseid 30-kilose edumaaga ja Bednarskit ta edestas tervelt 35 kiloga. Raskekaalu maailmarekordid kuuluvad kõik eesti atleetidele. Surumises on Talts peremees 200 kiloga, rebimises Karl Utsar 165 kiloga, tõukamises Talts 215 kiloga ja kogusummas Talts 565 kiloga. Samal ajal kui Talts heitles Ohios, kogus Jüri Jablonovski 560 kilo Voroshilovgradis.

Liikumisi läbi raudeesriide

Okupeeritud kodumaa teatel viibis Rootsis sugulaste juures Marelle Ots, õe juures Olga Vilhelmine Kadak, venna juures Vilma Pommer, sugulaste juures Eha Saar, õe juures Marie Käär, sugulaste juures Elvine Roots ja Aino Ellandi, õe juures Salme Varul ja Evgenia Platonova ning venna juures Riho Andruse.

Kanadas viibisid õe juures Vilma Kast ja Lia Kangur, Lääne-Berliinis sugulaste juures Heino Pavelson, Inglismaal venna juures Helgi ja Tuilio Kees ja sugulaste juures Ilmar ja Riita Pork. Ungaris elavaid sugulasi külastas Andrei Tofg. Ida-Saksamaal olid külas Galina ja Anne Varga, David Klass, Väino Tamm, Valeria Hallap ja Alice Kuldvere.

Rootsist sõitsid Helga Kiielil külla sugulased, Ants Pärnojale ema, Inez Holmile õde, Aida Aleksejevale õde, Aada Liivakule sugulased ja Viivi Feegelile sugulane.

Ameerikast sõitis Aino Tänavale külla vend, Lääne-Saksamaalt Liidia Alajaanile ja Ello Leesmentile tuttavad. Soomest Iise Soomanile sugulane ja Kaupo Naarendile tuttavad.

Vahetusega Jaapanisse

MELBOURNE (NL) — Ellen Parbo 16.a. eesti tütarlaps, lõpetas hiljuti Waverley gümnaasiumi Kalgoorleis Lääne-Austr. Nüüd on ta koos ühe teise tütarlapsega kohaliku Rotary klubi poolt valitud vahetuskorras üheks aastaks Yamate gümnaasiumi Yokohamas Jaapanis ja Thailandis. Ta kavatseb tegelema hakata tõlgina. Tema suurim huvi on aga luule ja kirjandus.

Elleni isa hr. Parbo, töötab mäeinsenerina.

Vahetuskorras jõuab Jaapanist Waverley gümnaasiumi 17 aastane tütarlaps Yuriko Matsunobu. Koolidevaheline sõprus ja huvi tekkis kirjavahetuse teel.

USA eestlaste keskorganis ni Eesti Rahvuskomitee Ühendriikides Välistoimkond pidas oma töökoosoleku hotell "Pärnu" ruumides Lakewoodis, kus arutati töötulemusi ja uusi töövõimalusi. Dr. H. Valdsaar esitas koosolekul rea tabeleid mitmesuguste andmetega, millised kogutud teaduslikes huvides. Pildil vasakult: Dr. chem. Herbert Valdsaar, ERKÜ juhatusliikmed dr. Ants Pallop ja abiesimees ning välistoimkonna juhataja mag. ins. Juhan Simonson.

Matk Fudzhijama tippu

Algus lk. 1

nii küllastuseni nähtud riisipõllud vaheldudes uniste asulate, bambusesalude ja mägedega, mis ülevalpool metsapiiri olid hallid nagu niidetud lambad. Tollisillad kõrgmaanteel muutusid sagedamaks ja samuti tunnelid, milledest veeresime läbi nagu suurte illumineeritud serpentiinide kõhtudest.

Ekskursioonijuhi hääl: "Nüüd oleme siidikasvatamise territooriumil ja te näete kõikjal mooruspuuvälju. Siidiussid toituvad mooruspuu lehtedest. Jaapan produtseerib 60 protsenti kogu maailma siidist, aga nüüd hakkab nüloon üha rohkem siidi välja tõrjuma..."

Tüse ameeriklane vahele: "Ehhee, muidugist. Nailon on ikka üle prahi. Minu naine küll siidsukki ei kanna".

Tahaks, et ta õpiks ära eesti keele ja mängiks Karbits — Väärtmanni muu näidendis "Lamp ei tohi kustuda".

Tehakse peatus ja väljume bussist veerandtunniks, et imetleda ümbrust. Mäed, kõikjal mäed ja ennäe — eemalt paistab ka Fudzhi ise. Ilm on selge ja näen, et tal on kaelas valge püstkrae nagu kirikuõpetajal — kimono möötu see sel aastaajal küll välja ei anna. Oh millise õhinaga fotokaamerad nüüd klõpsatavad ja filmiaparaadid surisevad.

Aastal õitsevad Eestit meenutavalt valged ristikheinad ja nende aroomi on mõnus hingata pärast Tokio väävliauru. Sõit läheb edasi ja peatselt käändume juba Fudzhi enese nõlvadele. Tihedad ja lopsakad männimetsad, siis juba kiduram taimestik, isegi üksikud kased, sipirosid, seejärele puude surnuaedade piirkonnad ja lõpuks laavaväljad. Alla jääb väike karp-asula, mis näib elavat nagu kõikvõimsa Fudzhi armust.

Hääl helilindilt: "Fudzhi on veel aktiivne vulkaan, kuid ta ei ole plahvatanud pärast 1707. aastat, millal tuhk valgus kuni Tokioni välja, 75 milli eemal ja kattis sealsed tänavad. Mägi on 12,395 jalga kõrge ja seda peetakse ilusaimaks maailmas. Eks te ise otsusta. Mägi on nagu tohutusuur käsn, mis imeb enesesse sademeid.

Vulkanoloogid ei arva, et Fudzhi oleks lähemas tulevikus jälle kavatsus laavat süütama hakata, ehkki kraatrist hingub praegugi pisut auru välja.

Asama vulkaan, umbes 150 milli eemal aga on ikka veel ohtlik. Fudzhi mäejala ümbermõõt on 77,8 miili ja kraater 732 jalga sügav. Kui keegi tahaks seda mäge suveniirina kaasa võtta, tuleks tal transportida 36,375,995 kuupjalga mulda, kaljut ning laavat."

Ameeriklane naerab selle peale laia mõhinaga ja ei oska midagi lisada, sest talle imponeerivad miljonitesse ulatuvad arvud. Meenub, et kuskil vanemas raamatus on Fudzhi kõrgusena märgitud 12.397 jalga ja seega tundub tõesti nagu oleksid turistid aastate jooksul mäetipu kahe jala võrra madalamaks varastanud. Samuti nagu räägitakse, et ühele mehele ei meeldinud sugugi Mount Everesti imelikarvuline kõrgus — 29.002 jalga ja ta täitumata jäänud unistus oli ronida selle tippu ning eemaldada kaks jalga jääd, andes sel teel mägede kuningale ilusa ümmargusearvulise pikkusmõõdu.

Ekskursioonijuhi hääl: "Meil on ilmaga vedanud ja Fudzhi näitab end täna täies hiilguses. Rohkem kui 100 000 inimest ronib igal aastal Fudzhi tippu mis on inimjalgade poolt kulutatud lamedaks nagu pesapalliväljak. Kuni 1868. aastani ei tohtinud ükski naine Fudzhi otsa ronida. Esimese välismaalasena jõudis sinna Inglise saadik Sir Rutherford Aldock. See toimus 26 juulil 1860 ja tekitas poleemikat, sest tol ajal peeti seda välismaalastele keelatud piirkonnaks."

Buss jõudis oma sihtkohta ja meil oli aega Fudzhijama vööjoonel ringi jalutada.

Muide, jaapanlased ei nimeta seda mägede mäge kunagi Fudzhijamaks, sest neile see "jama" osa seal lõpus hästi ei meeldi just nagu oskaksid nad eesti keelt. Tegelikult tähendab "jama" jaapani keeles "mägi". Fudzhi (mis pidavat tulema ainukeelsest sõnast, tähendusega "tuli") on aga jaapanlastele rohkemat kui mägi.

See on nagu Valge Maja, Toompea ja Vatikan ühtekokku — tähtsuse, väärikuse ja religiooni sümboliks.

Seepärast kutsuvad jaapanlased oma püha mäge pigem Fudzhi-san, nagu respektiosutavalt kõnetatakse ka inimesi.

Fudzhi nõlvakul on kümme jaama ja buss ei sõida kõrgemale kui ainult viiendale. Siit võib laisk ronija ratsutada kuni seitsmendani, kuid sealtpeale tuleb rühkida omal jalal. Teatavate vahemaade järele võib puhata kivist ja puust mägionnides, mis nagu vaese mehe keskaegsed lossid vaatavad mäenõlvadelt sügavikku ja kus müüakse konserve, õlut ja madratseid väikese uinaku tegemiseks. Samuti on nendes põletamisraud, milledega jäädvustatakse matkakepile tõendmärke. Varustuse vedamine ülesse mäkke on loomulikult vaevarikas toiming ja öeldakse, et seepärast on seal hinnad kõrged. Isegi klaas vett maksab raha.

Viiendas jaamas on restoran ja mitmeid suveniiridepoode. Mägihobused tammuvad rahutult paigal ja musta kasukaga karukutsikas oma puuris veedab aega alumiiniumist söögikausi lömmilöömisega.

Pool tundi edasi sõitsime alla Hakone poole.

Hääl helilindilt: "Legend räägib, et ükskord ennemuistsel ajal tulnud ükskord ennemuistsel ajal tulnud üks jumal Fudzhi juurde ja palunud öömaja. Fudzhi ütelnud, et tal on muudki teha kui hulguseid vastu võtta. Seepeale pannud jumal mäele oma needuse ja katnud ta peaaegu kogu aastaks lumega nii et ükski külaline kunagi tema juurde ei pääseks. See pidi olema aga väikese võimega jumal, sest, nagu teate, on see needus ammugi tühistunud. Muide väivad meil inimesedki Shinto jumalateks saada kui nad hästi kuulsad on. Shakespeare ja Napoleon võiksid näiteks jumalad olla kui nad jaapanlased oleksid".

Sõitsime läbi krisimetsade, mis olid juba õitsenud ja mõne aja pärast avardus Hakone meie all nagu tohutusuur aed sinetava järve kaldal, millel hiljem laevaga liuglesime ja muutusime ise Fudzhi taolisteks käsnadeks püüdes imeda endasse nii palju jaapanlikke muljeid, et põud edasises rutiinilises elus meid nendest nii kergelt kröbisevaks ei kuivataks.

Meelde jäid veel omapärased teetassi kujulised paadid, sangad küljes, nagu tassidel kunagi ja rahvusvaheline küla, kus järsku keset Ida-Jaapanit vaatasid meile vastu Hollandi tuulikud, Shveitsi alpionnid ja mitmete teiste riikide ehitustraditsioonilised omapärad. Ainult eesti talutare puudus. Inglise elamu oli Shakespeare'i sünnimaja koopia. (Tokios on üks professor tõlkinud isegi kõik Shakespeare'i teosed jaapani keelde, nii võimatuna kui see võib tunduda).

Meie giid laulis pikast sõidust rammetuks muutunud seltskonnale Sakura kirsiõitelaulu ja varsti jõudsime ka ise pool-kakofooniliselt kaasa. Lastekoor laulis helilindilt:

> Sa kannad lumekimonot, Oh
> Fudzhi
> Sa oled parim mägi meie maal.

Ja sellele järgnes kohe orkestrilt: "La Cuccaracha".

See oli ilus päev ja Fudzhi on kindlalt istutatud me mälestuste seda. Samuti on seal Hakone hotelli sabata kass, kellega saime nii suureks sõbraks, et ta tahtis vägisi meiega koos Tokiosse sõita ja vaatepilt kuskil riisipõllul, kus kaks kuli kübarates jaapanlast ajasid taga vesirotti nii võrratult koomilise dünaamikaga, et see meenutas nagu stseeni Kabuki teatrist.

Oh, andesta kõikvõimas Fudzhi sellised vääritud võrdlused.

ILMAR KULVET

Niguliste

Algus lk. 1

küllalt keeruline ja ka riskantne, siis olid Leningradi Montaazhivalitsuse mehed teataval määral ka hirmul, kas kõik läheb nii nagu kavandatud. Seda tõestab restaureerimisevalitsuse peainsener H. Loog, kes "Noorte Häälele" antud jutajamises märkis muuseas: "Kogu operatsiooni tegi keerukaks vanalinna kitsastel tänavatel valitsev ruumipuudus. Oli vaja ümber tõsta telefoniliine ja elektrikaableid, sulgeda tänavaid... Võeti tarvitusele kõik ohutust tagavad abinõud." Jutuajamise lõpuks tänas H. Loog tallinlasi, kes huviga olevat jälginud torni tõstmist ja "säilitasid sealjuures head distsipliini." Mida viimase all mõeldakse, jääb arusaamatuks.

Niguliste kiriku torn on uue osaga 10,5,5 meetrit, seega natuke madalam kui Oleviste torn. Uue torniosas on 7,3 meetrine tuulelipp millel on kaks aastaarvu — 1695 ja 1970. Neist esimene tähendab Niguliste kiriku barokkstiilis torni valmimise aastat. Olgu mulde märgitud, et Niguliste kirikul ei olnud hävimine 1944. a. tules esmakordne. Ka varem on Niguliste kiriku torn tules kannatada saanud.

Kuigi nüüd on Niguliste kiriku torn endise kõrguse kätte saanud, pole tööd sellega veel kaugeltki lõppenud. Tornile väliskuju andmiseks kuluvat "Noorte Hääle" andmeil veel 60 tihumeetrit puitu ja 40 kantmeetrit raudbetooni. Kogu torn kaetavat vaskplekiga.

Kuigi "nudiks põletatud" Niguliste kirik on nüüd väliselt endise kiriku kuju omamas, ei tähenda see seda, et Niguliste elupäevad seisaksid ees jumalakojana. Kirikute nimekirjast on ta faktiliselt juba aastakümneid tagasi kustutatud, sest Niguliste kirikust saab — kunstimuuseum.

Samaaegselt olgu märgitud, et Tartu Jaani kirik, mis samuti sõjapäevil sai rängalt kannatada, seisab senini veel varemetes ja kasutamata. Kuid sellegi taastamine tulevat lähemal ajal teostamisele, — nagu seda märgiti mõni aeg tagasi "Sirbis ja vasaras." Ka Tartu Jaanist saab kunstimuuseum nagu Tallinna Nigulistest.

METSAKODU
UUDISMAA
POSTIARVE 69 47 71 FALKÖPING
VABAÕHUPIIRKOND EESTI
SKAUTLIKELE NOORTELE